

MOZAIK

internationale gelegenheidsband met toekomst

Met z'n vijven aan de andere kant van de wereld afspreken, in zes dagen tijd een volledig programma in elkaar zetten en vervolgens een rijtje zalen en festivals van naam plat spelen: dat kan alleen maar als je wat in huis hebt. Dat hebben de heren van Mozaik dan ook. Het initiatief voor de band kwam van Andy Irvine, die er Donal Lunny, Nikola Parov, Bruce Molsky en Rens van der Zalm warm voor kreeg. Dit gezelschap van oude rotten bracht een cd uit, *Live from the Powerhouse*, in eerste instantie bedoeld als promotiemateriaal. Het wachten is nu op boekers die de band ook hierheen willen halen, aldus Rens van der Zalm, Mozaik-afgevaardigde uit ons land.

Tekst: **Ellen Segeren**

Multi-instrumentalist Rens van der Zalm is tegenwoordig vooral actief in het theatercircuit. Zo speelde hij sinds het midden van de jaren tachtig met Harry Sacksioni, Raymond van het Groenewoud, Frank Boeijen en Bram Vermeulen. Nu is hij alweer bijna tien jaar vaste begeleider van Youp van 't Hek. Maar daarvoor speelde hij in roemruchte Nederlandse folkbands als Fungus en Wolverlei. Dat folkbloed is altijd blijven kriebelen, en toen Andy Irvine - vooral bekend van de Ierse formatie Planxty samen met Donal Lunny - hem in 1991 vroeg om mee te werken aan diens

solo-album *Rude Awakenings*, bleek dat het begin van een vruchtbare samenwerking. Er volgden diverse tournees door Europa, Amerika, Australië en Nieuw-Zeeland. Irvine wist dus wat voor vlees hij in de kuip had toen hij Van der Zalm in 2001 vanuit Australië mailde over zijn plannen voor Mozaik. Van der Zalm vertelt over de achtergrond: "In de jaren negentig had Andy ook al eens een band geformeerd met dezelfde naam, alleen anders gespeld: Mosaic. Daarin speelden onder anderen Hans Theessink, de Hongaarse Márta Sebestyén, de Deense Lissa Ladefoged en ook Donal Lunny. Om de een of andere reden bleef die band niet bestaan, en daarna wilde Andy

het opnieuw proberen met Dougie MacLean en Declan Masterson. Hij vroeg mij daar toen ook voor. Maar die band is nooit van de grond gekomen omdat we allemaal in verschillende landen woonden. Ik was dan ook verrast dat iedereen die Andy voor Mozaik benaderde, wilde meedoen. Wat ik niet wist, en waarover ik erg blij verrast was, was dat hij ook Donal Lunny had gevraagd en dat die ja zei." Er werden nummers uitgezocht, op bandjes gezet en uitgewisseld, zodat iedereen zich kon voorbereiden. Manager John McAuslan boekte in Australië een tour voor hen in maart 2002. Ze werden door grote festivals en gerenommeerde clubs *down under* geprogrammeerd.

Dieseltje

Dat de afstanden voor deze band in tegenstelling tot voor de eerdere formaties geen probleem vormden, bewijst het feit dat iedereen vol goede moed afreisde naar Australië. "Ik zat met Andy al in Nieuw-Zeeland voor een tournee," vertelt Van der Zalm. "Nikola Parov kwam over uit Hongarije en Bruce Molsky uit Amerika. Zij kwamen als eersten aan in Rye in Australië. Ze hadden elkaar nog nooit ontmoet, maar ze begonnen meteen met fiddletunes en muziek op de gadulka van Nikola. Dat is een Bulgaars strijkinstrument waarvan de snaren niet worden ingedrukt, maar alleen aangeraakt, en één zelfs alleen met de nagel, waardoor er veel flageoletten ontstaan. Ik kende Nikola al van de East Wind-tournee met Andy en het was erg leuk

hem weer te zien. Donal kwam een dag te laat, want hij was vergeten dat 29 februari dat jaar niet bestond. Daar stond hij dan, "Holy shit..." Toen hadden we nog zes dagen voor het eerste optreden. We zijn gaan spelen en dat is nooit meer opgehouden. Het was een feest. Het klikte zowel persoonlijk als muzikaal heel goed. Er ontstonden prachtige dingen en iedereen kon zich vinden in die mengeling van muziek: old-time, Balkan en Iers. "

Zijn medemuzikanten zijn een bron van grenzeloze inspiratie voor de band, vindt Van der Zalm. "Bruce is een old-time fiddler. Old-time is Appalachian muziek, de voorloper van de bluegrass. Bruce woonde in New York en is naar het zuiden verhuisd om die stijl te leren. Hij heeft er dertig jaar gewoond en heeft veel les gehad en heel veel materiaal verzameld van oude mensen die hij heeft opgezocht. Andy en Nikola zijn gewoon keien van muzikanten." Irvine is bekend geworden door Planxty, waarmee hij in de jaren 70 samen met onder meer Donal Lunny de Ierse muziek op eigengereide wijze ten gehore bracht. Ook Balkanklanken bracht Irvine in de band in. In de loop der jaren heeft hij met diverse muzikanten duo's gevormd en ook veel solowerk gemaakt. De Bulgaarse snarenman Nikola Parov kwam via Irvine met Keltische muziek in aanraking. Dit resulteerde onder meer in zijn langdurige optreden met Riverdance. Hij wordt gezien als een vernieuwende en getalenteerde muzikant. Lunny kennen we niet alleen van Planxty, maar ook van de Bothy Band en Moving Hearts. Hij introduceerde de bouzouki in de Ierse muziek. Dat deed hij zo overtuigend dat zelfs in de film *Titanic* een bouzouki in een Iers bandje meespeelt. Even overtuigend is zijn talent als producer, niet alleen van zijn eigen bands, maar ook van cd's van veel anderen. Zijn geluid is uniek en erg pakkend.

"Mozaik is wel Andy's band," zegt Van der Zalm, "maar in de band is hij niet de leider. Het gaat allemaal heel democratisch. Heel speciaal vind ik het dat Donal meespeelt. Ik heb altijd grote bewondering voor hem gehad. Ik had hem ooit een dag in de studio meegemaakt, maar nooit met hem samengespeeld. Mijn grote wens om met hem in een band te spelen, ging nu in vervulling. Donal is waanzinnig enthousiast en dat is goud waard. Hij is helemaal niet sturend, hij is juist erg zachtaardig. Maar als hij gaat spelen, gaat het dieseltje aan. Een ongelofelijke energie heeft die man. Hij maakt arrangementen, spelenderwijs, en pats!, alles valt in elkaar. Een fantastische muzikant om mee te spelen." Over zijn eigen rol zegt Van der Zalm: "Ik ben gewoon muzikant. Dat wil zeggen: ik breng niet of nauwelijks Nederlandse traditionele muziek in. Andy heeft mij voornamelijk gevraagd vanwege mijn veelzijdigheid, ik ben een bindende factor in de band."

Iets verfrissends

Toen alles na zes dagen stond als een huis, ging de tournee van start in zalen en op grote festivals. "We stonden voor duizenden

mensen en het pakte onmiddellijk. Het was een gigantisch succes. Op het National Folkfestival stonden we niet als topact, maar daar waren we helemaal dé band. Dat was erg leuk om mee te maken." De cd rolde er min of meer bij toeval uit, vertelt Van der Zalm. "We deden twee optredens in een grote club in Brisbane, de Powerhouse. Het was het einde van de tour en we dachten: laten we een paar Adats huren om het op te nemen, dan hebben we iets voor onszelf. Nikola heeft een poosje aan de opnamen gewerkt, daarna boog Donal zich erover. Toen we toch opnames hadden, besloten we die op cd te zetten om als promotiemateriaal te gebruiken."

De Amerikaanse maatschappij Compass hoorde de opnamen en wilde de band graag hebben. In maart 2004 kwam de cd in Amerika op de markt. Kort daarop ging Mozaik daar op tournee. Tony McManus verving Donal Lunny, die om politieke redenen niet in de VS wilde spelen. In Ierland bracht Hummingbird de cd uit, waarna Mozaik ook daar een tournee maakte, onder andere langs de grote *arts festivals*. "Dat was ontzettend leuk," zegt Van der Zalm. "Voor het Ierse publiek was onze muziek herkenbaar, maar ze hoorden ook iets vreemds, iets verfrissends. Ze horen daar natuurlijk veel bands die Ierse dingen spelen, maar nu kwam er een gadulka voorbij, en ritmes waar ze niks van snapt, maar waar ze wel voor openstonden. Old-time muziek met een Balkanbenadering, Oost-Europese melodieën in een Iers jasje, van alles door elkaar. Andy's Balkannummers waren natuurlijk bekend en Nikola was een van de sterren in Riverdance, en dat kwam ook weer samen. En dan de combinatie van Andy en Donal, die een enorme energie uitstraalt. Mozaik wordt ook wel vergeleken met Planxty, maar het is veel ruiger. We spelen nummers die Andy en Donal ook bij Planxty hebben ingebracht, maar dat zijn geen nummers van Planxty. Het zijn allebei projectbands, want Planxty staat sinds een jaar ook weer op de planken. In de

toekomst zal het materiaal elkaar waarschijnlijk niet meer overlappen."

Vierkant

Wat ligt er voor Mozaik in het verschiet? "We werken aan een nieuwe cd, waar iedereen materiaal voor kan inbrengen. Dat wordt een studio-cd. Nou heb ik dus een probleem, want met Nederlandse instrumentalen kan ik weinig. Ik heb zitten bladeren in de *Hollandse Boeren Lieties en Contredansen*, maar ik vind het ontzettend vierkant en met veel dezelfde akkoordenreeksen. Veel Nederlandse muzikanten zullen het wel niet met me eens zijn, maar ik vind het muzikaal niet interessant genoeg. Alleen als je een stukje flink bewerkt of er iets bij schrijft, kun je er wat van maken. Zo werkten we met Wolverlei indertijd. Alleen de *Studentenmarsch* en de *Blauwe boer* vind ik bruikbaar."

Mozaik is bezig met boekingen voor festivals. Of de band ook Nederland aandoet, is nog de vraag. "We staan in januari op Celtic Connections in Schotland en we zouden in de zomer graag op Dranouter spelen. We zijn nog niet benaderd door Nederlandse festivals, maar dat zouden we graag willen. Het moet dan wel in dezelfde periode als de andere optredens, want het kost nogal wat om iedereen bij elkaar te krijgen. En iedereen heeft natuurlijk ook zijn eigen boekingen, dat is het nadeel van werken op projectbasis."

Van der Zalm is blij met Mozaik. "Het is heerlijk om te kunnen knetteren naast mijn werk met Youp van 't Hek. Met Mozaik is het echt muziek maken. Er komt zo veel energie uit de zaal, dat is fantastisch. Dat ligt bij Youp heel anders, want daar gaat de energie naar Youp en niet naar de muzikanten. Dat is voor mij vermoeiender. Zonder dat tekort te doen, hoor. De muziek bij Youp is ook goed en daar doe ik dus ook heel erg mijn best voor. Maar als je je eigen dingen niet kunt blijven doen, ga je muzikaal dood."